

Управління грошовим потоком, як складова стратегічного фінансового планування на підприємстві

Дмитро Ніколаєв

*ст. викладач кафедри міжнародного бізнесу,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: DmitroNG@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-6374-6673*

Функціонування підприємства являє собою складний динамічний процес, опосередкований циклічним рухом (надходженням та вибуттям) грошових коштів [1]. Формування грошових потоків є вкрай важливим для функціонування будь-якого підприємства, а тому є одним з головних об'єктів управління з боку менеджменту.

Ефективність роботи підприємства повністю залежить від організації і системи управління грошовими потоками. Дана система створюється задля забезпечення виконання короткострокових і стратегічних планів підприємства, підтримання платоспроможності і фінансової стійкості, більш раціонального використання активів і джерел їх формування, а також мінімізації витрат на фінансування господарської діяльності. Від якості управління грошовими потоками залежить не тільки стійкість і ефективність роботи підприємства, але і здатність до майбутнього розвитку, досягнення фінансового успіху в довгостроковій перспективі [2]. Ефективне управління грошовим потоком допомагає компаніям уникати проблем ліквідності, забезпечує стабільність фінансів і створює основу для довгострокового успіху.

Управління грошовим потоком (Cash Flow Management) є ключовою складовою управління робочим (обіговим) капіталом і стратегічного фінансового планування загалом. Воно визначає як гроші рухаються в компанії і складається з наступних елементів [3]:

- Моніторинг грошового потоку.
- Прогнозування грошового потоку.
- Моніторинг виконання прогнозів.
- Оптимізація грошового потоку.
- Управління ліквідністю.
- Управління кредитами.
- Управління фінансовими ризиками.

Моніторинг грошового потоку – це перший і надзвичайно важливий етап в управлінні грошовими ресурсами компанії. Моніторинг дозволяє компанії систематично відстежувати свій грошовий потік щоб розуміти звідки надходять кошти і куди вони йдуть.

Моніторинг грошового потоку дає змогу компанії регулярно отримувати актуальну (в режимі реального часу) і точну інформацію про її фінанси (це особливо важливо в умовах змінного бізнес-середовища, де швидке реагування на фінансові та економічні зміни може бути критичним); дозволяє виявляти

тенденції в грошовому потоці, такі як періоди підвищеного або зменшеного попиту на продукцію чи послуги підприємства, затримки в оплатах від клієнтів, погіршення умов постачання від постачальників (це допомагає менеджменту компанії бути своєчасно проактивним у вирішенні проблем та використовувати можливостей); оцінювати ліквідність фірми, тобто її здатність забезпечити достатню суму коштів для виконання поточних фінансових зобов'язань (знання ліквідності дозволяє уникнути непередбачених фінансових труднощів); вчасно виявляти ймовірний дефіцит коштів і вчасно втручатись, щоб вирішити цю проблему (вчасне втручання може включати перегляд умов оплати, залучення зовнішнього фінансування або інші заходи для забезпечення необхідного рівня ліквідності).

Моніторинг грошового потоку також дає компанії можливість оцінювати ефективність її стратегій управління грошовим потоком. Наприклад, якщо впроваджена стратегія не призводить до покращення ліквідності, це може вимагати перегляду та корекції стратегії. Крім того, на основі моніторингу грошового потоку компанія може розробляти більш точні фінансові плани та бюджети. Це допомагає менеджменту робити обґрунтовані рішення та визначати стратегічні напрямки для досягнення фінансових цілей.

Отже, моніторинг грошового потоку - це не тільки інструмент контролю, але й стратегічний інструмент управління, що дозволяє компаніям ефективно реагувати на зміни у фінансовому середовищі та підтримувати фінансову стабільність та стійкість своєї діяльності.

2-га складова (етап) процесу управління грошовим потоком підприємства - *прогнозування грошового потоку*. Це процес, який передбачає оцінку майбутніх грошових потоків та їхніх рухів на основі інформації про минулі та поточні транзакції. Створення прогнозу грошового потоку є важливим, оскільки дає змогу антиципувати (передбачати, очікувати) періоди недостатньої ліквідності компанії і приймати вчасні заходи для її покращення.

Основні аспекти прогнозування [4]:

- повинно здійснюватися на основі ретельно зібраних даних про всі грошові рухи (це можуть бути дані про продажі, оплати від клієнтів, плановані витрати на створення запасів, оплату постачальникам, витрати на персонал і т. д.);
- інформацію слід розподіляти за періодами, як правило, на місяці чи квартали (це дозволяє отримати більш точний і детальний прогноз і визначити періоди, коли можуть виникнути проблеми з ліквідністю);
- прогноз грошового потоку повинен враховувати різні фактори, такі як сезонність, циклічність, зміни в економіці, а також внутрішні фактори, наприклад, плановані інвестиції чи зміни в стратегії продажів;
- прогноз має включати оцінку імовірних ризиків і можливостей. Наприклад, якщо передбачається великий збільшений обсяг продажів, це може позитивно вплинути на грошовий потік, але може також вимагати додаткових ресурсів для виробництва або збільшення запасів.

На основі прогнозу менеджмент компанії може розробити більш ефективні

стратегії управління грошовим потоком. Відтак прогноз грошового потоку не тільки допомагає уникнути можливих фінансових труднощів, але і дозволяє компанії більш ефективно планувати свої дії, використовуючи грошові ресурси для досягнення стратегічних цілей.

3-тя складова (етап) процесу управління грошовим потоком підприємства - *моніторинг виконання прогнозів*. Регулярний моніторинг фактичного грошового потоку порівняно із прогнозами дозволяє вчасно виявляти відхилення та вживати коригувальних заходів, в т.ч. змінювати стратегію управління грошовими коштами підприємства.

4-та складова (етап) процесу управління грошовим потоком – *оптимізація грошового потоку*. Оптимізація грошового потоку - це процес максимізації ефективності управління грошовими ресурсами компанії, спрямований на забезпечення стабільної ліквідності та мінімізацію фінансових ризиків. Він включає всю сукупність заходів (інструментів, методів), що спрямовані на оптимізацію та максимізацію грошового потоку, підвищення ліквідності та зменшення ризиків, зокрема:

- управління строками оплати (здійснення та отримання платежів),
- ефективного управління запасами (зменшення запасів до оптимального рівня),
- управління оборотними коштами (збільшення їх оборотності),
- уникнення зайвих витрат (ретельний аналіз усіх видатків з метою виявлення зайвих або непродуктивних витрат),
- управління ризиками (аналіз різноманітних фінансових ризиків з метою уникнення їх негативного впливу на грошовий потік).

Дуже важливою складовою процесу оптимізації грошового потоку компанії є автоматизація (цифровізація) процесу управління грошовим потоком і фінансами в цілому в компанії. Використання електронних систем і програм для ефективного моніторингу та управління грошовим потоком може значно полегшити процес оптимізації грошового потоку, автоматизувати багато фінансових процесів і забезпечити більш точний аналіз даних.

Всі інші складові управління грошовим потоком підприємства не менш важливі та з рештою як і моніторинг, прогнозування та оптимізація грошових потоків мають на меті забезпечення ефективності використання грошових ресурсів компанії.

Загалом ефективно управління грошовим потоком допомагає компаніям уникати проблем ліквідності, забезпечує стабільне фінансове становище і створює основу для довгострокового успіху. Управління грошовим потоком є постійним процесом, який вимагає уваги та адаптації від компанії відповідно до змін в її діловому оточенні. Ретельне управління всіма аспектами даного процесу може позитивно позначитися на фінансовому стані компанії та сприяти її стабільності та зростанню.

Ключові слова: управління грошовим потоком, моніторинг грошового потоку, оптимізація грошового потоку, стратегічне фінансове планування.

Список використаних джерел

1. Білик М.Д., Надточій С.І. Грошові потоки підприємств у мікро та макро економічному аспекті // *Фінанси України*. - № 6. – 2007. – С. 133 – 147.
2. Завора Т.М. Теоретичні основи аналізу та оптимізації грошових потоків підприємства / Т.М.Завора, О.С. Берест // *Економіка і регіон*. - № 4 (47). – 2014. – С. 74–79.
3. Eiteman, David K. *Multinational business finance* / David K. Eiteman, Arthur I. Stonehill, Michael H. Moffett.—15th ed., Pearson, 2021. <https://library.lol/main/6218E116D2C3C64D1C3F2BB1E52A429E>
4. Крупка М. І. *Фінансовий менеджмент: підручник* / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 440 с.